

**AKADEMINIS SAŽININGUMAS –
SKAIDRESNĖS LIETUVOS LINK**

Viešoji įstaiga „Transparency International“ Lietuvos skyrius (TILS) yra tarptautinės organizacijos „Transparency International“ padalinys, veikiantis Lietuvoje nuo 2000 m. TILS – nepolitinė organizacija, bendraujanti ir koordinuojanti savo veiklą tiek su vyriausybinėmis, tiek nevyriausybinėmis organizacijomis Lietuvoje bei užsienyje.

Publikacijos autorė Rūta Mrazauskaitė, Transparency International Lietuvos skyrius. Konsultavo dr. Agnė Jurčiukonytė, Mykolo Romerio universitetas ir afil. doc. dr. Loreta Tauginienė, Mykolo Romerio universitetas.

Transparency International Lietuvos skyrius

Siekiant užtikrinti šios publikacijos tikslumą, buvo imtasi visų įmanomų priemonių. Tačiau TILS negali prisiimti atsakomybės už pasekmes, kurios gali kilti naudojant šią publikaciją kituose kontekstuose ar kitais tikslais.

© 2015 Transparency International Lietuvos skyrius

Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo Nevyriausybinių organizacijų (NVO) Programos įgyvendintojais Lietuvoje - Žmogaus teisių stebėjimo institutu.



KAS YRA AKADEMINIS SAŽININGUMAS?

Akademinis sąžiningumas – tai avirumu, dorumu ir atsakomybe grįstas etikos principas, taikomas vykdant akademinę veiklą. Plačiąja prasme, akademinis nesąžiningumas suprantamas kaip bet kokios sukčiavimo formos akademinėje veikloje ir apima daug su akademinio gyvenimu susijusių sričių – mokslinių tyrimų etiką, vidurinių ir aukštųjų mokyklų darbuotojų ir jų bendradarbiavimo su įvairiais partneriais, pavyzdžiui, verslo sektoriumi ir kitais paslaugų užsakovais, veiklos principus, studentų, moksleivių ir visos akademinės bendruomenės vertybių sistemą. Didžioji švietimo įstaigų dalis visame pasaulyje deklaruoja misiją puoselėti akademinį sąžiningumą, tai įtvirtina tokios etiško elgesio skatinimo (etikos infrastruktūros) priemonės kaip etikos kodeksai ar kiti panašaus turinio dokumentai, sutaptis darbuose aptinkančių programų naudojimas, akademinį sąžiningumą prižiūrinčių komisijų kūrimas ar kitų sprendimų paieška.

Lietuvoje akademinis nesąžiningumas – opi problema, kuri prasiskverbia į visas mokslo ir studijų sritis, visas studijų pakopas, mokslinę, pedagoginę ir administracinę veiklas. Po kelerius metus trukusių svarstymų dėl priemonių, galinčių padėti spręsti akademinės etikos problemas šalyje, 2011 m. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu buvo įsteigta, o 2013 m. pradėjo veikti Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba¹. Šio kontrolieriaus veiklos uždaviniai apima pareiškėjų skundų nagrinėjimą ir savo iniciatyva atliekamus tyrimus dėl fizinių ir juridinių asmenų veiksmų, kuriais pažeidžiama arba įtariama, kad gali būti pažeista, akademinė etika; rekomendacijų mokslo ir studijų institucijoms dėl akademinės etikos kodeksų ir kitų akademinės etikos priemonių kūrimo, įgyvendinimo ir tobulinimo teikimą; duomenų apie kontrolieriui žinomus akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus kaupimą, nagrinėjimą ir apibendrinimą; prevencinę veiklą ir kt.

Po ilgų diskusijų Lietuvoje taip pat nuspręsta numatyti ir administracinę atsakomybę už neteisėtą pirmosios pakopos ir vientisųjų bei magistrantūros studijų baigiamųjų darbų, disertacijų ir meno projektų pirkimą, pardavimą ir jų pateikimą mokslo ir studijų institucijoms. Tai numatys 2016 m. balandžio mėnesį įsigaliosiantis Administracinių nusižengimų kodeksas².

Dažna mokslo ir studijų institucija Lietuvoje akademinį sąžiningumą viešai įvardija kaip vieną iš pagrindinių savo prioritetų, o etikos kodeksuose nurodo, kokie akademinio sąžiningumo reikalavimai keliami universiteto akademiniai bendruomenei bei kokios pasekmės gali laukti pažeidėjų (pvz., pastabos, papeikimai, draudimas laikyti egzaminą, pašalinimas iš universiteto). Tačiau, remiantis viešai prieinamos informacijos šių institucijų internetiniuose tinklapiuose analize, retai tinkamai apie visa tai informuojama visa bendruomenė. Be to, nenurodoma, ar tinkamai užtikrinamas patvirtintų taisyklių laikymasis, retai viešai informuojama apie sankcijų taikymo praktiką, aiškiai neapibrėžiami būdai, kaip apie pastebėtą neetišką elgesį galima saugiai pranešti, dažniausiai nurodoma, kad nenagrinėjami anoniminiai pranešimai (pavienės išimtytys taikomos studentų atstovams pranešti). Pastarųjų metų Lietuvos akademinės etikos tyrinėjimai atskleidžia, kad šių institucijų taikomos etikos infrastruktūros yra menkai išvystytos, stokojama etikos priemonių taikymo žinių, vyrauja skeptiškas požiūris į etikos priemonių veiksmingumą.

Pastebima ir tendencija, kad Lietuvos aukštųjų mokyklų etikos kodeksuose minimi etikos principai bei numatomos sankcijos dažniausiai adresuojamos studentams, o dėstytojų bei mokslininkų veiklos etika tarsi paliekama nuošalyje. Tuo tarpu akademinio personalo etikos problemos ne mažiau aktualios Lietuvoje ir reikalauja didesnio etinio reguliavimo. Pavyzdžiui, plagijavimas akademinėse publikacijose yra išties vangiai sprendžiama problema: kaip rodo 2014 m. paskelbto tyrimo rezultatai, 76 proc. Lietuvos mokslo žurnalų³ redaktorių, recenzentų ir autorių yra susidūrę su plagiato ar saviplagiato atvejais, tačiau tik 34 proc. šių žurnalų tikrina pateikiamus straipsnius sutaptis darbuose aptinkančių

¹ Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimas Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“. Dabartinis vadovas dr. Vigilijus Sadauskas.

² Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. TAR, 2015-07-10, Nr. 11216. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b>.

³ Skirtingai nei tarptautinėje praktikoje, daugumos Lietuvos mokslo žurnalų savininkai yra aukštosios mokyklos.

programų pagalba⁴. Turint galvoje, kad dėstytojų ir tyrėjų akademinio elgesio pavyzdžiai formuoja ir studentų požiūrį į akademinę etiką, tai itin opi problema.

AKADEMINIS SAŽINGUMAS PASAULYJE

Daugumoje valstybių aukštosios mokykloms suteikiama gana didelė autonomija, todėl ir už akademinio sąžiningumo reguliavimą dažniausiai atsakingos pačios institucijos.

Tačiau yra šalių, kuriose akademinis sąžiningumas bent iš dalies reguliuojamas nacionaliniu lygiu, siekiant užtikrinti tam tikrą akademinį standartų vientisumą. Pavyzdžiui, Švedijoje bendrąsias akademinio nesąžiningumo drausmines procedūras nustato ir jų kontrolę vykdo nacionalinės kokybės ir standartų agentūros. Švedija taip pat turi nacionaliniu lygiu įsteigtą komisiją nagrinėti tariamus akademinis nusižengimus, suformuotą nacionalinę sistemą rinkti duomenis iš universitetų apie akademinis nusižengimų atvejus, o kas kelerius metus viešai skelbiama šių duomenų suvestinė. Visa akademinė bendruomenė šalyje yra skatinama pranešti apie plagijavimą ir akademinio nesąžiningumo atvejus.

Danijoje, nors ir ribotai, taip pat egzistuoja iniciatyvos, kuriomis bandoma spręsti akademinio nesąžiningumo problemas nacionaliniu lygiu. Siekiant stiprinti akademinį sąžiningumą kasdieninėje universitetų veikloje, dar 2006 m. Danijos švietimo ir mokslo ministerija paskelbė bendrąsias akademinis darbų rašymo gaires, kurios buvo skirtos mažinti akademinio nesąžiningumo atvejus.

Nors nacionaliniu lygiu akademinis sąžiningumas JAV nėra reguliuojamas, tai daroma kai kuriose valstijose. Pavyzdžiui, Kalifornijos valstijos švietimo kodeksas Nr. 66400 nustato, kad asmenys yra baudžiami už įvairių formų akademinis darbų rengimą ir pardavimą kitiems asmenims. Asmenims draudžiama rengti, siūlyti parengti, parduoti ar kitaip platinti akademinis darbus kitiems asmenims tais atvejais, kai jie žinojo ar manoma, jog turėjo žinoti, kad šis darbas kito asmens bus panaudotas akademinis kreditams gauti⁵. O Floridos įstatymai numato, kad parduoti, siūlyti ar reklamuoti akademinis rašto darbus yra antrojo laipsnio nusižengimas⁶. Šioje valstijoje antrojo laipsnio nusižengimai baudžiami iki 60 d. kalėjimo. Vis dėlto reikia pažymėti, kad praktikoje vien tik teisinis draudimas be kitų kompleksinių priemonių šios problemos išspręsti negali. Iš dalies taip yra todėl, kad tokia „prekyba“ dažniausiai vyksta internete, tad tuo užsiimančios įmonės arba asmenys gali būti ir iš kitų šalių, o tuomet juos susekti, identifikuoti bei nubausti faktiškai yra neįmanoma arba tokio persekiojimo kaštai yra per dideli.

Estijos pavyzdys rodo, jog jei net akademinio sąžiningumo klausimas nėra reguliuojamas nacionaliniu lygiu, iniciatyvų jį skatinti gali imtis patys universitetai. Įstatymiškai intelektinės nuosavybės teises šalyje gina tik Autorių teisių apsaugos įstatymas, tad bendrus susitarimus tarpusavyje priima universitetai. 2012 m. 7 universitetų iniciatyva buvo nuspręsta dalintis gerosiomis praktikomis ir plėtoti bendrą akademinis darbų autorystės tikrinimo infrastruktūrą.

Slovakijoje panaši sistema 2010 m. buvo sukurta nacionaliniu lygiu, apima visas aukštojo mokslo institucijas ir šiandien jau pasiekta labai gerų rezultatų. Pagal Slovakijos įstatymus SK ANTIPLAG sistema yra privaloma visoms aukštosios mokykloms. Tai centrinė visų disertacijų ir mokslo darbų duomenų bazė, kuri padeda aptikti sutaptis ir įvertinti plagiato tikimybę, lyginti skirtingus darbus ir, žinoma, tarnauja kaip mokslų darbų bei disertacijų saugykla⁷.

⁴ Dagienė, E. (2014). Findings of the Survey on Prevention of Plagiarism in Lithuanian Research Journals. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 110, P. 1283 – 1294.

⁵ Chapter 6. *Academic Materials - California Education Code Section 66400*. Prieiga per internetą: <http://law.onecle.com/california/education/66400.html>.

⁶ Art. 877.17 Works to be submitted by students without substantial alteration, *2011 Florida Statutes*. Prieiga per internetą: <http://www.flsenate.gov/Laws/Statutes/2011/877.17>.

⁷ Kravjar, J. *SK ANTIPLAG Is Bearing Fruit*. In: *Plagiarism Across Europe and Beyond 2015: conference proceedings*, June 10-12 2015, Brno, Czech Republic. P. 147-163. Prieiga per internetą: http://plagiarism.pefka.mendelu.cz/files/proceedings_15.pdf.

KAS BENDRA TARP AKADEMINIO SAŽININGUMO IR SKAIDRUMO?

„Transparency International“ Lietuvos skyrius (TILS) įgyvendina įvairias skaidrumo ir antikorupcines iniciatyvas, tarp jų ir edukacines iniciatyvas jaunimo sąžiningumo skatinimo srityje. Šiai sričiai TILS skiria ypač daug dėmesio, nes be jaunimo švietimo ir sąžiningumo skatinimo sunku įsivaizduoti ir antikorupcinių iniciatyvų įgyvendinimą ir pokyčius visuomenėje plačiaja prasme.

Be to, vis daugėja tyrimų, rodančių, jog egzistuoja ir tiesioginis ryšys tarp to, kaip moksleiviai ar studentai įpranta elgtis mokyklose ar aukštosiose mokyklose, ir to, kaip vėliau jie elgiasi savo darbovietėse⁸.

Vis daugėja tyrimų, kurie rodo, jog egzistuoja ir tiesioginis ryšys tarp to, kaip moksleiviai ar studentai įpranta elgtis mokyklose ar aukštosiose mokyklose, ir to, kiek vėliau jie yra linkę būti etiški ir sąžiningi savo darbdaviui bei savo darbo aplinkoje

Akademinis nesąžiningumas yra paplitęs reiškinys Lietuvoje. Tyrimai rodo, kad jaunimas yra linkęs jį pateisinti. 2015 m. Lietuvos studentų sąjungos „Akademinių sąžiningumo indeksas“ duomenimis⁹, net pusė studentų mano, jog jų fakultete paplitęs akademinis nesąžiningumas. Studentų manymu, akademinis nesąžiningumas labiausiai paplitęs atliekant grupines užduotis (56 proc. respondentų), naudojant neleistinas priemones (pvz., „šperas“) egzaminų metu (48 proc. respondentų), atliekant individualias užduotis (46 proc. respondentų), nusirašinėjant egzaminų metu (45 proc. respondentų) bei plagijuojant (39 proc. respondentų). 2013 m. TILS „Lietuvos jaunimo sąžiningumo“ tyrimo duomenys atskleidžia, kad beveik pusė moksleivių mano, jog nesąžiningas elgesys yra paplitęs jų mokymosi įstaigoje. 88 proc. moksleivių ir 60 proc. studentų teigia, jog jiems yra tekę nusirašinėti savo mokymosi įstaigose, atitinkamai 87 proc. ir 72 proc. leido nusirašyti kitiems. Tarp dažniausių akademinio nesąžiningumo formų yra „šperų“ naudojimas (79 proc. moksleivių ir 69 proc. studentų) ir plagijavimas (27 proc. moksleivių ir 23 proc. studentų).

TILS siekia, kad visose švietimo pakopose būtų formuojama sąžiningumo kultūra.

⁸ Graves, Sh. M., Stephen, F. (2008). Student Cheating Habits: A Predictor Of Workplace Deviance. *Journal of Diversity Management*, 3(1), pp. 15-22. Prieiga per internetą: <http://cluteinstitute.com/ojs/index.php/JDM/article/viewFile/4977/5069>;
Nonis, S., Swift, C. O. (2001). An examination of the relationship between academic dishonesty and workplace dishonesty: A multicampus investigation. *The Journal of Education for Business*, 76(6), pp. 69-77; Martin, D. E., Rao, A., Sloan, L. R. (2009). Plagiarism, Integrity, and Workplace Deviance: A Criterion Study. *Ethics & Behavior*, 19(1), pp. 36-50.
⁹ Tyrimas „Akademinių sąžiningumo indeksas 2015“. Lietuvos studentų sąjunga. Prieiga per internetą: <http://iss.lt/wp-content/uploads/2015/06/ASI-tyrimas.pdf>.

KO REIKIA, KAD LIETUVOJE AUGTŲ AKADEMINIO SAŽINGUMO KULTŪRA?

MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJOMS:

- Norėdamos prisidėti prie akademinio sąžiningumo kultūros augimo, šios mokyklos turėtų ne tik aiškiai apibrėžti ir viešai paskelbti [akademinio sąžiningumo politikos nuostatus](#), bet ir [užtikrinti jų įgyvendinimą](#). Šiuo metu Lietuvoje akademinio sąžiningumo nuostatos dažnai yra deklaratyvaus pobūdžio, tai rodo jų menkas efektyvumas ir veiksmingumas praktikoje. Tad, remiantis geriausių pasaulio universitetų patirtimi, svarbu užtikrinti akademinės bendruomenės informavimą ir švietimą, stiprinti etikos komisijų narių profesinę kompetenciją akademinės etikos srityje. Be to, itin svarbu, kad priimtus oficialius dokumentus lydėtų ir efektyvios procedūros, kad jas aktyviai remtų ir skatintų šių institucijų vadovybė (tiek asmeniniu elgesiu, tiek puoselėjamosiomis vertybėmis ir, prireikus, įvairiais ištekliais, pavyzdžiui, žmonių, finansiniais, infrastruktūros ir kt.). Akademinio sąžiningumo kultūrai augti padėtų ir jungimasis į su akademinė etika susijusias tarptautines bendruomenes.
- Periodiškai turėtų būti [atliekami tyrimai ir vertinama akademinio nesąžiningumo būklė, pokyčiai](#). Šių tyrimų rezultatai turėtų būti [prieinami viešai visai visuomenei](#). Be to, reikėtų išplėsti akademinio sąžiningumo deklaracijų taikymą, nes šiuo metu, pirma, jos taikomos tik studentams ir, antra, dauguma studentų šias deklaracijas pateikia tik prie baigiamojo darbo.
- Prieš prasidedant studijoms, darbuotojai turėtų [informuoti studentus ir klausytojus](#) apie pagrindinius dokumentus ir juose nustatytas taisykles, taip pat apie akademinio sąžiningumo svarbą. Siūlome sukurti ir įgyvendinti akademinės etikos užtikrinimo programą kaip vieną iš pagrindinių strateginės veiklos dokumentų, taip pat aiškiai nustatyti galimas pasekmes kiekvieno nurodyto akademinio nusižengimo atveju. Tokių atvejų viešumas prisidėtų prie akademinio sąžiningumo kultūros augimo tiek instituciniu, tiek asmens lygmenimis.
- Reikėtų sukurti [aiškius, skaidrius ir efektyvius pranešimų būdus](#), kad būtų sudaromos galimybės saugiai pranešti apie pastebėtus akademinio nesąžiningumo atvejus. Be to, būtina užtikrinti efektyvų jų nagrinėjimą ir adekvatų pasekmių vertinimą. Akademinėi bendruomenei turi būti aišku, į ką kreiptis dėl pastebėtų nesąžiningumo atvejų, kaip ginti savo teises ir kaip dalyvauti svarstymuose.
- Turėtų būti taikomos užduotys, [kurios ugdytų kritinį ir kūrybinį besimokančiųjų mąstymą](#). Atsiskaitymų užduotys turi būti originalios, periodiškai atnaujinamos ir atitikti dėstomą medžiagą. Taip pat studentai, rengiantys rašto darbus, turėtų sistemingai bendrauti su darbų vadovais, pavyzdžiui, turėtų egzistuoti aiški tvarka, kuri reglamentuotų, kaip dažnai studentai turėtų bendrauti su darbų vadovais ir kokios pasekmės gali būti priešingu atveju.
- Aukštosios mokyklos turėtų nustatyti visas įmanomas akademinės etikos problemas tiek studijų procese, tiek mokslinėje veikloje, tiek administracinėje veikloje ir jas sistemingai spręsti siekdamos ugdyti etiškai atsakingą asmenybę, kaip tai numato Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo preambulė.

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJAI, AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIAUS TARNYBAI, LIETUVOS MOKSLO TARYBAI, MOKSLO, INOVACIJŲ IR TECHNOLOGIJŲ AGENTŪRAI, STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRUI, NACIONALINEI MOKYKLŲ VERTINIMO AGENTŪRAI:

- Akademinio nesąžiningumo problema turėtų būti [sprendžiama ir valstybės lygmeniu](#). Nacionaliniu mastu turėtų būti paskelbti bendri akademinio sąžiningumo standartai, apimantys įvairias mokyklų veiklos sritis.
- Dėl įvairių akademinio sukčiavimo formų Lietuvoje menkinama mokinių ir studentų žinių ir mokslinės veiklos kokybė, daroma neigiama įtaka akademinio įpročių formavimuisi, mokslo reputacijai Lietuvos visuomenėje ir tarptautinėje bendruomenėje, todėl turėtų būti ieškoma efektyvių akademinio sąžiningumo problemų sprendimų, [ypač atkreiptinas dėmesys į mokyklų vertinimo, projektų finansavimo tvarkas, kurios neskiria ar menkai skiria dėmesio į \(ne\)etišką elgesį](#).
- [Akademinio darbų rengimą komerciniais tikslais](#) kaip ūkinę veiklą turėtų būti siekiama išgyvendinti.

VIDURINĖMS MOKYKLOMS (GIMNAZIJOMS):

- Akademinio sąžiningumo standartai turėtų būti diegiami ir [vidurinio ugdymo pakopoje](#) – tam dėmesio turėtų skirti mokyklų vadovai. Mokyklose turėtų būti paprastos ir aiškiai suprantamos taisyklės, numatančios, kokių veiksmų mokykla imsis nesąžiningo elgesio atveju, kokių pasekmių sulauks mokiniai ir mokytojai. Taip pat turėtų būti aktyviau diskutuojama apie realią akademinio nesąžiningumo žalą (idėjų diskusijoms galima rasti TILS [tinklapyje](#)). Taip pat akademinis sąžiningumas turi būti stiprinamas ir įvairių dalykų mokyimo programose bei pačiose pedagoginėse praktikose.

1. Art. 877.17 Works to be submitted by students without substantial alteration, 2011 Florida Statutes. Prieiga per internetą: <<http://www.flsenate.gov/Laws/Statutes/2011/877.17>>
2. Chapter 6. Academic Materials - California Education Code Section 66400. Prieiga per internetą: <<http://law.onecle.com/california/education/66400.html>>
3. Dagienė, E. Findings of the Survey on Prevention of Plagiarism in Lithuanian Research Journals. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 110 (2014) P. 1283 – 1294.
4. Davis F. Stephen, *Academic dishonesty in the 1990s. The Public Perspective*, 1993. Prieiga per internetą: <<http://www.ropercenter.uconn.edu/public-perspective/ppscan/46/46026.pdf>>
5. Edutopia. *Academic Integrity: Cheat or Be Cheated*. 2014. Prieiga per internetą: <<http://www.edutopia.org/blog/academic-integrity-cheat-or-be-cheated-denise-pope>>
6. Glendinning Irene, *Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe. Plagiarism Policies in Germany. Full Report*. IPPHEAE, 2013. Prieiga per internetą: <http://ippheae.eu/images/results/2013_12_pdf/D2-3-06%20DE%20RT%20IPPHEAE%20CU%20Survey%20GermanyNarrative.pdf>
7. Glendinning Irene, Orim Stella-Maris, *Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe. Plagiarism Policies in Germany. Full Report*. IPPHEAE, 2013. Prieiga per internetą: <http://ippheae.eu/images/results/2013_12_pdf/D2-3-24%20SE%20RT%20IPPHEAE%20CU%20Survey%20SwedenNarrative.pdf>
8. Harris, M. Jay, *Harvard College Investigates Student Academic Misconduct*. Harward Magazine, 2012. Prieiga per internetą: <<http://harvardmagazine.com/2012/08/harvard-undergraduate-academic-misconduct-investigated>>
9. *Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe. Comparison of policies for Academic Integrity in Higher Education across the European Union*. IPPHEAE Project Consortium, 2013. Prieiga per internetą: <http://ippheae.eu/images/results/2013_12_pdf/D2-3-00%20EU%20IPPHEAE%20CU%20Survey%20EU-wide%20report.pdf>
10. Kravjar, J. SK ANTIPLAG Is Bearing Fruit. In: *Plagiarism Across Europe and Beyond 2015: conference proceedings*, June 10-12 2015, Brno, Czech Republic. P. 147-163. Prieiga per internetą: <http://plagiarism.pefka.mendelu.cz/files/proceedings_15.pdf>
11. Jeffes, Errin J., and Steven M. Janosik. "The Courts' Response to Student Cheating with the Help of Term Paper Mills: Implications for Student Affairs Administrators." *College Student Affairs Journal* 21.2, 2002.
12. Jóźwik Krzysztof, Michałowska-Dutkiewicz Agnieszka, Glendinning Irene, *Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe. Plagiarism Policies in Denmark. Full Report*. IPPHEAE, 2013. Prieiga per internetą: <http://ippheae.eu/images/results/2013_12_pdf/D2-3-07%20DK%20IPPHEAE_Survey%20DenmarkNarrative.pdf>
13. Klein A. Helen, Levenburg M. Nancy, McKendall Marie, Mothersell William, *Cheating During the College Years: How do Business School Students Compare?* *Journal of Business Ethics*, 2007
14. Leffers Jochen, *Academic Corruption: Germany Rocked By Allegations of Ph.D. Bribes*. Spiegel Online International, 2009. Prieiga per internetą <<http://www.spiegel.de/international/germany/academic-corruption-germany-rocked-by-allegations-of-ph-d-bribes-a-644639.html>>
15. Lietuvos Edukologijos Universitetas. *LEU akademinės etikos kodeksas*. 2012. Prieiga per internetą: <https://leu.lt/lt/studijos/leu_akademinis_saziningumas/leu_akademinis_etikos_kodeksas.html>
16. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1048348>
17. Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos interneto svetainė: <http://www.etika.gov.lt/?lang=lt>
18. Lietuvos studentų sąjunga. *Tyrimas Akademinio sąžiningumo indeksas 2015 m.* Prieiga per internetą: <<http://lss.lt/wp-content/uploads/2015/06/ASI-tyrimas.pdf>>
19. *London Communiqué. Towards the European Higher Education Area: responding to challenges in a globalised world*. 18th of May, 2007. Prieiga per internetą: <http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/London_Communique18May2007.pdf>
20. Martin, D. E., Rao, A., Sloan, L. R. (2009). Plagiarism, Integrity, and Workplace Deviance: A Criterion Study. *Ethics & Behavior*, 19(1), pp. 36-50
21. McCabe L. Donald , Pavela Gary, *Ten (Updated) Principles of Academic Integrity: How Faculty Can Foster Student Honesty*. Taylor and Francis Group, 2012. Prieiga per internetą:

- <<http://sa.utep.edu/wp-content/blogs.dir/60/files/2013/02/10-Updated-Principles-of-Academic-Integrity-Faculty-Resource.pdf>>
22. McCabe L. Donald, Trevino Klebe Linda, Butterfield D.Kenneth, *Honor Codes and Other Contextual Influences on Academic Integrity: A Replication and Extension to Modified Honor Code Settings*. [Research in Higher Education](#), 2002, Volume 43, [Issue 3](#). Prieiga per internetą: <http://www.jstor.org/stable/40196458?seq=1#page_scan_tab_contents>
 23. McCabe L.Donald, Pavela Gary, *The Principles of Academic Integrity for Faculty*. Academic Integrity Seminar Prieiga per internetą: <http://www.integrityseminar.org/wp/wp-content/uploads/2015/02/Ten-Principles-of-Academic-Integrity-for-Faculty_0.pdf>
 24. Mocello, Marie. "Essay Mills 101: Selling College Term Papers Online May Be a Crime." Yahoo Contributor Network. Yahoo Voices, 13 Nov. 2013
 25. *Mokslas ir etika: Konferencijos programa, pranešimų tezės, straipsniai*. Vilnius: Lietuvos mokslininkų sąjunga, 2011. Prieiga per internetą: <http://lms.lt/files/active/0/LMS_konferencijos_2011_darbai.pdf>
 26. Nonis, S., & Swift, C. O. 2001. An examination of the relationship between academic dishonesty and workplace dishonesty: A multicampus investigation. *The Journal of Education for Business* 76(6), p. 69-77
 27. Nonis, S., & Swift, C. O., *An examination of the relationship between academic dishonesty and workplace dishonesty: A multicampus investigation*. The Journal of Education for Business, 2001
 28. Novelskaitė, A., Pučėtaitė, R., Lipnevič, A., Adomaitienė, R., Mikėnė, S., Lapinaitė, L. (2015). *Mokslinės veiklos etika Lietuvoje. Teorinės, empirinės ir praktinės apibrėžtys mokslinių tyrimų, akademinės autorystės, etikos vadybos ir kituose kontekstuose*. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras
 29. Sharron M. Graves, Stephen F. Student Cheating Habits: A Predictor Of Workplace Deviance. *Journal of Diversity Management Austin State University*, internetinė prieiga: <http://cluteinstitute.com/ojs/index.php/JDM/article/viewFile/4977/5069>
 30. Stabingis Linas, Šarlauskienė Lina, Čepaitienė Neringa, *Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe. Plagiarism Policies in Estonia. Full Report*. IPPHEAE, 2013. Prieiga per internetą: <http://ippheae.eu/images/results/2013_12_pdf/D2-3-08%20EE%20RT%20IPPHEAE%20ASU%20Survey%20EstoniaNarrative.pdf>
 31. Tauginienė L. (2013). Socialinė atsakomybė universiteto mokslinės veiklos valdyme. Daktaro disertacija, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas. Mykolo Romerio universitetas
 32. *The Danish Code for Research Integrity*. Ministry of Higher Education and Science <<http://ufm.dk/en/publications/2014/the-danish-code-of-conduct-for-research-integrity>>
 33. *The Danish Committees on Scientific Dishonesty*. Ministry of Higher Education and Science. <<http://ufm.dk/en/research-and-innovation/councils-and-commissions/the-danish-committees-on-scientific-dishonesty>>
 34. *The Fundamental Values of Academic Integrity*. The Center for Academic Integrity, 1999. <<http://www.academicintegrity.org/ica/assets/FVProject.pdf>> čia nuoroda į updated versiją: http://www.academicintegrity.org/ica/assets/Revised_FV_2014.pdf
 35. Iniciatyvos *The School for Ethical Education* interneto svetainė <http://ethicsed.org/>
 36. Thomas Elisabeth Ebony, Sassi Kelly, *An Ethical Dilemma: Talking about Plagiarism and Academic Integrity in the Digital Age*. English Journal, 2011. Prieiga per internetą: <<https://www.gse.upenn.edu/diversity/sites/gse.upenn.edu/diversity/files/EJ1006EthicalFINAL.pdf>>
 37. Tyrimas „Akademinio sąžiningumo indeksas 2015“. Lietuvos studentų sąjunga. Prieiga per internetą: <<http://lss.lt/wp-content/uploads/2015/06/ASI-tyrimas.pdf>>
 38. „Transparency International“ Lietuvos skyrius. *Lietuvos jaunimo sąžiningumo tyrimas*. 2011. Vilnius. Prieiga per internetą: <http://transparency.lt/media/filer_public/2013/01/22/tils_jaunimo_saziningumo_tyrimas.pdf>
 39. Vasiljevienė, N., Jurčiukonytė A. „The problems of legal and ethical regulation: a case study of the plagiarism lawsuit“ // *Plagiarism Across Europe and Beyond 2015* (konferencijos medžiagos rinkinys). P.164-179. Prieiga per internetą: <http://plagiarism.pefka.mendelu.cz/files/proceedings_15.pdf>
 40. Vilniaus Universiteto studentų atstovybė. *Akademinis sąžiningumas - meistriskumo garantas*. 2014. Prieiga per internetą: <<http://www.vusa.lt/akademinis-saziningumas-meistriskumo-garantas>>
 41. *Why Integrity?* International Center for Academic Integrity. Prieiga per internetą: <<http://www.academicintegrity.org/ica/integrity-1.php>>

Transparency International Lietuvos skyrius
Didžioji g. 5
Vilnius, Lietuva

Tel.: +370 5 212 69 51

info@transparency.lt
www.transparency.lt

www.facebook.com/TILietuva